

Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott

Tid:	Torsdagen den 1 juni 2023 kl. 09:00-11.30	
Plats:	Esplanaden	
Beslutande:	Charlotta Westerlund (S), ordförande Solveig Granberg (C), vice ordförande Ari Leinonen (S) Tichaona Dumba Maphosa (S), tjänstgörande ersättare för Mehrana Bassami (S) Alireza Mosahafi (M) Tobias Holmbom (V), tjänstgörande ersättare för Linda Lotare (V) Maria Lindvall (L)	
Övriga deltagare:	Se sidan två	
Utses att justera:	Solveig Granberg	
Sekreterare:	<i>Digital signatur</i> Tomas Jakobsson	§§ 19-21
Ordförande:	<i>Digital signatur</i> Charlotta Westerlund	
Justerare:	<i>Digital signatur</i> Solveig Granberg	

BEVIS**Justerat protokoll har offentliggjorts genom anslag**

Organ:	Kommunfullmäktiges jämställdhetsutskott
Sammanträdesdatum:	2023-06-01
Anslaget har satts upp:	2023-06-02
Anslaget tas ner:	2023-06-24
Förvaringsplats:	Stadsledningskontoret, nämndskansliet
Underskrift:	<i>Digital signatur</i> Tomas Jakobsson

Övriga deltagare

Ej tjänstgörande ersättare

Josefin Gustafsson (M)

Mariam Salem (MP)

Veronica Kerr (KD)

Tjänstemän

Linda Gustafsson, jämställdhetsstrateg

Annika Dalén, utvecklingsstrateg

Anna Berglund, ortnamnshandläggare Lantmäteri

Dylan Rockman, Umeå universitet

§ 19

Diarienum: KS-2022/00690

JUSK yttrande på motion 10/2022: Inför avgiftsfria arbetsskor i den kommunala hemtjänsten

Beslut

Jämställdhetsutskottet föreslår kommunfullmäktige

att bifalla motionen.

Ärendebeskrivning

Vänsterpartiet yrkar i motion 10/2022:

Att Umeå kommunfullmäktige uppdrar äldrenämnden och individ- och familjenämnden att, tillsammans med berörda fackförbund, formulera en plan för ett införande av avgiftsfria arbetsskor i den kommunala hemtjänsten,

Att Umeå kommunfullmäktige beslutar om ett omfördelande av medel för att finansiera införande av avgiftsfria arbetsskor i den kommunala hemtjänsten

Motionärerna menar att förslaget är en viktig fråga som har såväl ett arbetsmiljöperspektiv som ett ekonomiskt jämlikhetsperspektiv. Vidare framhåller motionärerna också att tillgången till adekvata arbetsskor är en jämställdhetsfråga där anställda i mansdominerade verksamheter bereds arbetsskor samtidigt som kvinnor i hemtjänsten får gå utan.

Äldrenämnden samt individ- och familjenämnden har yttrat sig på motionen och föreslår båda bifall under förutsättning att medel tilldelas för detta.

Jämställdhetsutskottets yttrande

Jämställdhetsutskottet delar motionärernas föresats att utjämna osakliga skillnader mellan mans- och kvinnodominerade verksamheter inom kommunen vad gäller förutsättningarna för att utföra sitt arbete. I en

inspektionsinsats av Arbetsmiljöverket från 2014, inom ramen för det större projektet "Kvinnors arbetsmiljö", jämfördes arbetsmiljön inom den mansdominerade tekniska förvaltningen med den kvinnodominerade hemtjänsten i fler än 60 kommuner, en jämförelse som visar på systematiska skillnader. Bland annat pekar rapporten från inspektionen på att arbetsmiljöbrister relaterade till resurser och utrustning förekommer i högre grad i hemtjänsten, samt att arbetskläder är en självklarhet i de tekniska verksamheterna men inte alltid i hemtjänsten.

En av slutsatserna Arbetsmiljöverket drar är att *"De skillnader i arbetsmiljöförhållandena som vi har påvisat behöver återkommande ifrågasättas, eftersom de strukturer som finns är starka och befäster den gällande ordningen där mannen är normen. Det är en ordning som bidrar till att kvinnor har högre ohälsa än män och i större utsträckning lämnar arbetslivet i förtid."* (Projektrapport – Inspektioner av kvinno- och mansdominerad kommunal verksamhet, hemtjänst och teknisk förvaltning, sid 20).

Samtidigt framhåller Arbetsmiljöverket i samma rapport att *"I arbetsmiljölagstiftningen finns det fler regler som gäller verksamheter där män traditionellt dominerar än vad det finns för verksamheter som vanligen domineras av kvinnor."* (sid 20). Denna brist på reglering i traditionellt kvinnodominerade verksamheter förklaras bland annat med att *"Ett grundläggande problem är samhällets maktstruktur som innebär att kvinno- och manskodade verksamheter betraktas med olika logik. Kvinnokodat arbete ses som mindre professionellt och mindre värt och arbetsvillkor och arbetsmiljö tillåts vara sämre än i manskodade sektorer."* (En vitbok om kvinnors arbetsmiljö, sid 9).

Tidningen Kommunalarbetaren publicerade 2021 en enkät genomförd bland personalcheferna i Sveriges kommuner med frågan om de anställda har rätt till fria arbets skor. Granskningen visade att 81% av kommunerna tillhandahöll fria arbets skor för park- och anläggningsarbetare och 54% för skolvaktmästare. Däremot var det bara 10% och 7% av kommunerna som stod för fria arbets skor till äldreboenden respektive hemtjänst.

I Umeå kommuns arbetsmiljöpolicy är ett vägledande förhållningssätt att arbetsmiljön ska vara trygg, säker och funktionell. Ett åtagande relaterat till detta är bland annat att tillämpa ett systematiskt arbetssätt genom att fortlöpande undersöka, riskbedöma, åtgärda och följa upp vidtagna åtgärder. Äldrenämnden och individ- och familjenämnden lyfter i sina yttranden att förvaltningarna som en del i sitt systematiska

arbetsmiljöarbete uppmärksammat nämnderna på att de har halktillbud och olyckor under perioden oktober-april och att dessa olyckor och tillbud skulle kunna minska med bra vinterskor. Men utgångspunkt i detta ser jämställdhetsutskottet att motionens förslag går i linje med kommunens ambitioner såväl inom arbetsmiljöområdet som inom jämställdhet och föreslår kommunfullmäktige att bifalla motionen i enlighet med nämndernas yttranden.

Beslutsunderlag

Motion 10/2022

Äldrenämndens yttrande

Individ- och familjenämndens yttrande

Beredningsansvariga

Annika Dalén, utvecklingsstrateg

Linda Gustafsson, jämställdhetsstrateg

Jämställdhetsutskottets beslutsordning

Jämställdhetsutskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag att bifalla motionen.

§ 20

Diarienum: KS-2022/00753

JUSK yttrande på motion 11/2022: Avskaffa delade turer nu

Beslut

Jämställdhetsutskottet föreslår kommunfullmäktige

att anse motionen besvarad.

Ärendebeskrivning

Vänsterpartiet yrkar i motion 11/2022 att Umeå kommun tar fram en tydlig plan för när och hur delade turer skyndsamt avskaffas.

Motionärerna menar att delade turer påverkar arbetssituationen negativt och försämrar möjligheten att attrahera ny personal till verksamheterna.

Äldrenämnden har yttrat sig på motionen och lyfter ett utredningsuppdrag till förvaltningen i verksamhetsplanen för 2023 att färdigställa en plan för bemanning, schemaläggning och finansiering så att delade turer upphört innan utgången av 2024. Med hänvisning till detta föreslår ÄN kommunfullmäktige att anse motionen besvarad.

Jämställdhetsutskottets yttrande

I rapporten *Vem ska arbeta i framtidens äldreomsorg?* från Stockholms universitet (Szebehely, Stranz & Strandell, 2017) görs en jämförande studie av omsorgspersonalens vardag och villkor i olika nordiska länder, där personalens arbetserfarenheter och syn på sin arbetsmiljö relateras till arbetets organisatoriska villkor.

Där framhålls att den svenska äldreomsorgen avviker på ett negativt sätt från övriga Norden genom förekomsten av delade turer. I Sverige arbetar drygt var tionde anställd inom äldreomsorgen delade turer varje vecka och ytterligare en tredjedel arbetar delade turer någon gång i månaden. Sammanlagt är det närmare hälften av personalen i äldreboenden och mer

än en tredjedel av de hemtjänstanställda som arbetar delade turer minst en gång i månaden. I Danmark och Norge är det bara ett par procent som arbetar delade turer över huvud taget; i Finland något fler (runt 5 procent i hemtjänsten och 10 procent i äldreboenden).

Studiens resultat visar att det finns ett tydligt samband mellan schemaläggning och om arbetstiderna passar privatlivet, och att missnöje med arbetstiderna är tydligt kopplat till funderingar på att lämna arbetet, där Sverige skiljer sig påtagligt på ett negativt sätt från resten av Norden. I studien konstateras också att: *”En första och troligen kraftfull åtgärd för att behålla personal inom äldreomsorgen är därför att förlägga arbetstiderna på ett bättre sätt och inte minst att sluta med delade turer. Det är uppenbart att det finns olika sätt i de nordiska länderna att lägga arbetsscheman för att möta de äldre hjälptagarnas omsorgsbehov under dygnets olika tider. Eftersom det inte finns någon anledning att tro att behoven av personal vid olika tider på dygnet varierar så mycket mellan länderna är den enda rimliga slutsatsen att det också i Sverige borde vara möjligt att slippa delade turer och att lägga arbetsscheman på ett sätt som bättre passar personalens familjeliv och sociala åtaganden.”* (sid 16).

Även annan forskning, såsom rapporten *Vad kännetecknar bra och dåliga skiftscheman?* från Stressforskningsinstitutet vid Stockholms universitet (Åkerstedt, Ingre & Kecklund, 2012) identifierar delade turer som ett problem för arbetstagarna. Nämda rapport konstaterar att *”Sammanfattningsvis bör kort framförhållning, kort dygnsvila och delade skift undvikas.”* (sid. 6).

Äldrenämndens verksamheter hade under 2022 en genomsnittlig sjukfrånvaro på 11%, jämfört med kommunen som helhet på 8,6%. Även om det inte går att med säkerhet säga att delade turer är en avgörande faktor för sjukskrivningstalen inom äldrenämndens verksamheter i Umeå kommun, visar mycket av den tillgängliga forskningen att delade turer är en av flera bidragande faktorer till sämre välmående och i förlängningen problem med kompetensförsörjningen inom den kvinnodominerade välfärden, framför allt inom omsorgsyren.

Jämställdhetsutskottet ser positivt på äldrenämndens ambitioner att i närtid upphöra med delade turer. Utskottet vill också lyfta som medskick till utredningen vikten av att ett avskaffande av delade turer sker inom ramen för en generell översyn av arbetsvillkoren inom äldreomsorgen där

även förutsättningarna för schemaläggning, helgtjänstgöring, oregelbunden tjänstgöring och övriga faktorer ingår.

Beslutsunderlag

Motion 11/2022

Äldrenämndens yttrande

Beredningsansvariga

Annika Dalén, utvecklingsstrateg

Linda Gustafsson, jämställdhetsstrateg

Jämställdhetsutskottets beslutsordning

Jämställdhetsutskottet bifaller tjänsteskrivelsens förslag att anse motionen besvarad.

§ 21

Diariernr: KS-2023/00207

Informationsärenden

Beslut

Jämställdhetsutskottet har tagit del av informationen.

Ärendebeskrivning

- Ortnamnshandläggare Anna Berglund informerar om namngivning och adressättning med jämställdhetsperspektiv
- Dylan Rockman, Umeå universitet informerar om en uppsats om könade villkor i politiken, en enkät- och intervjustudie i Umeå kommunfullmäktige
- Jämställdhetsstrateg Linda Gustafsson informerar om förslag till program för en studieresa till Wien 17-19 oktober 2023
- Jämställdhetsutskottet diskuterar motion 5/2023: Avveckla jämställdhetsutskottet och den debatt som avhandlades på kommunfullmäktiges möte 29 juni 2023.

Beredningsansvariga

Annika Dalén

Beslutet ska skickas till

-